

LITIJSKI predilec

GLASILO PREDILNICE LITJA

Leto XVII.

Litija, junij 1976

Številka 6

Vključili smo se v razpravo

V sindikatih, ZK in SZDL se vrše že nekaj časa skrbne priprave za javne razprave o osnutku zakona o združenem delu. Tudi v drugih organizacijah oz. društvih kot društvu pravnikov, ekonomistov, itd. so te dni potekale živahne razprave o osnutku in osvetlile zakon o združenem delu iz večih strani, kajti le z obravnavanjem celotnega osnutka lahko dojamemo širino, pomen in kvaliteto zakona. Razprave so globoko prodrle v kolektive in zajele širši krog, da bi tako seznanili čim več delavcev in da bi kritično ocenili samoupravno organiziranje v temeljnih organizacijah, gospodarjenju, zakonitost vseh aktov, ki urejajo dogajanja v delovnih organizacijah. Tudi krajevne skupnosti bodo, kolikor še niso, morale prav tako pritegniti v razpravo ostali del občanov.

V naši delovni organizaciji so sindikat, zveza komunistov in organi upravljanja sestavili predlog razporeda obravnave o osnutku zakona o združenem delu. Po tem predlogu so obravnavali osnutek

1. 6. 1976 člani DS, delavske kontrole, vodilni delavci, predstavniki družbeno političnih organizacij in delegacij

10. 6. 1976 odbori in konferenca sindikata, svet in se-

kretariat ZK, odbori in konferenca ZSMS

16. 6. 1976 pa člani ZK, sindikalni poverjeniki, člani mladinske organizacije in člani organov neposrednega upravljanja.

Poudarek na teh razpravah je bil dan družbeno ekonomskemu odnosom v združenem delu, samoupravnom organiziranju, medsebojnim razmerjem, obveščanju, družbenemu dogovarjanju in samo-

upravnemu sporazumevanju. Snov so podajali v glavnem domači predavatelji oz. razlagalci. Priznati moramo, da je snov, ki zajema osnutek zakona o združenem delu obsežna in tudi včasih težje razumljiva, vendar zelo pomembna. Seznanitev poslušalcev je dosegla svoj namen, saj so bili zelo zadovoljni, zlasti pri obravnavi in razlagi o pridobivanju dohodka, delitvi in razporejanju tega dohodka, kar je bilo razumljivo povedano in tudi shematično prikazano.

Obrazložen je bil med drugim pomen zakona o združenem delu za vnaprejšnjo graditev in razvoj socialističnega samoupravljanja, družbeno ekonomskih odnosov in za razvoj družbe kot celote, posebne naloge zveze sindikatov pri uresničevanju začrtanega razvoja, ki ga je določil X. kongres Zveze komunistov Jugoslavije in sprejel VII. kongres Zveze sindikatov Jugoslavije z ocenitvijo idejno politične opredelitve, na kateri je zasnovan zakon in naloge, ki nas čakajo po sprejetju osnutka, da bi uresničevali zakon.

S sprejetjem zakona bodo napravljeni odločilni in dokončni koraki o spreminjanju oblasti v imenu delavcev v neposredno oblast samega delavskega razreda in delovnih ljudi, pri čemer se združita funkcija delavca-proizvajalca in proizvajalca v eni in isti osebi. Zakon je, kot se pogosto navaja, delavski zakon in je v njem zapopadana moč delavskega razreda ter v njem obdelan celoten sistem združenega dela. Zato ima izreden pomen za krepitev družbeno ekonomskega položaja delavca ne le v združenem delu, temveč tudi v družbi. Zakon podrobneje določa mesto in vlogo posameznih oblik samoupravnega organiziranja združenega dela in sistem družbeno ekonomskih odnosov delavcev v združenem delu, samoupravljanje v organizacijah združenega dela, pravice, dolžnosti in odgovornosti v temeljnih in

Litijski predilec izhaja enkrat mesečno. Urejuje uredniški odbor: Branko Bizjak (glavni in odgovorni urednik), Albin Ankon, Martina Kralj, Marjan Sonc, Niko Stamatovski. List dobijo člani kolektiva in upokojeanci brezplačno. Tisk in klišej: Gorenjski tisk, Kranj

drugih organizacijah združenega dela, kakor tudi sistem medsebojnih pravic, dolžnosti in odgovornosti družbeno političnih skupnosti v organizacijah združenega dela.

Osnutek zakona opredeljuje združeno delo predvsem kot družbeno ekonomski odnos. Pri tem gre za združevanje dela in sredstev v rokah delavca, ki v pogojih enakopravnosti in medsebojne solidarnosti obvlada proces družbene reprodukcije in razvoj družbe kot celote. Sistem mora delavcu omogočiti, da odloča o vseh vprašanjih upravljanja dela in družbenih sredstev in da si na teh temeljih zagotovi materialni in družbeni položaj po ustavnih določilih. Ko omenjamo solidarnost, si moramo biti v svesti raznih težav v gospodarstvu, ki so prisotne, zlasti v današnjem času. Medsebojna solidarnost temeljnih organizacij združenega dela in organizacij, da sredstva, ki jih vlagajo oz. namenijo za odpravljanje objektivnih težav v drugih organizacijah, gredo res za njih sanacijo, ne pa za kakršnokoli podporo neodgovornega poslovanja ali celo okoriščenja.

Zlasti je treba pomoči v primerih, ko organizacija ne more redno izplačevati osebnih dohodkov. V takih primerih predvideva zakon, da občina, združeno delo oz. republika zagotovijo izplačilo zajamčenega osebnega do-

hodka. Zagotovljen mora biti minimum preživljanja delavcev in nujna materialna in socialna varnost delavcev.

Poudariti moramo, da zakon določa odgovornost delavcev do sodelavcev oz. drugih delavcev in družbeno skupnostjo, ker v imenu družbe upravlja z družbenimi sredstvi. Dalje navaja, da so delavci skupaj z drugimi delavci v združenem delu edini nosilci pravice dela in upravljanja s sredstvi in edini, ki so poklicani, da skupaj z drugimi delavci urejajo medsebojna razmerja, t. j. delovna razmerja.

Osnutek zakona o združenem delu ima spričo navedenih ureditev tako velik pomen, da si ob nepoznavanju vsega tega ne moremo zavedati. Zato bomo o njem še razpravljali. Predvideno je, da bo potekala še razprava na zborih delovnih ljudi koncem junija oz. začetkom julija. Važno je zelo, da bodo delavci povedali svoja mnenja o osnutku, dajali vprašanja in povedali svoja stališča oz. pripombe. Osnutek, ki je bil skrbno pripravljen, ima kljub temu določene nejasnosti, ki jih bomo morali razčistiti s pomočjo pravilne in delavcu umljive razlage. K temu morajo pripomoči, kot so doslej, organi samoupravljanja, sindikalna konferenca, svet zveze komunistov znotraj naše delovne organizacije, pa tudi vsaka zunanja pomoč nam bo dobrodošla.

A. ANKON

PREDILNICA LITJA

90
LET

90 letnica Predilnice Litija

Letos praznujemo 90-letnico obstoja podjetja. Delavski svet je imenoval poseben odbor za proslavo in izdajo knjige ob tej obletnici. Odbor je imel doslej 4 seje. Pregledal in potrdil je idejno zasnovo dr. Franca Kresala za knjigo. Le-ta je tudi avtor knjige, ki smo jo izdali ob 75-letnici podjetja. Knjiga bo vsebovala približno dve tretjini gradiva iz zadnjih 15 let, približno eno tretjino pa delni povzetek iz prve knjige, delno pa še podatki o podjet-

ju, ki jih je uspel dr. Kresal dobiti po izidu prve knjige. Tiskala nam jo bo Tiskarna »Tone Tomšič« iz Ljubljane. Prejeli jo bodo vsi člani kolektiva in upokojenci.

Odbor je predvidel, da bi bilo slavnostno zasedanje delavskega sveta na naš tovarniški praznik 9. septembra, proslava pa 11. septembra. Na slavnostnem zasedanju delavskega sveta bo podelitev delovnih odlikovanj članom kolektiva, ki so bili predlagani za ta že v lanskem letu ob

30-letnici osvoboditve in podelitev internih priznanj za služnim dolgoletnim delavcem ter podelitev ur tistim, ki so letos do njih upravičeni. V tem času bodo organizirana tudi razna športna tekmovanja, v proizvodnih oddelkih pa tekmovanja že tečejo. Predvideno je, da bi proslava in zabava bili skupaj za člane kolektiva in upokojence. Ob letošnji obletnici bodo člani kolektiva in upokojenci prejeli tudi spominske značke.

L. R.

Novi in dopolnjeni samoupravni akti v uporabi

Delavski svet je po opravljenih zborih samoupravnih delovnih skupin potrdil spremembe in dopolnitve Samoupravnega sporazuma o delitvi dohodka in osebnih dohodkov. Izjave, da s spremembami soglašajo, je podpisalo 956 delavcev (82%), 172

delavcev je bilo odsotnih, 41 pa jih ni podpisalo, vendar jih izpolnjevanje določil sporazuma prav tako zavezuje.

Po enakem postopku, to je na zborih delovnih skupin, so bili na delavskemu svetu dokončno sprejeti še

— dopolnitve in spremembe Statuta

— Pravilnik o varstvu pri delu

— Pravilnik o družbeni samozaščiti in

— Pravilnik o ljudski obrambi, civilni zaščiti in zaščiti tajnosti

— Vsi navedeni akti so dana v uporabo s 1. junijem 1976.

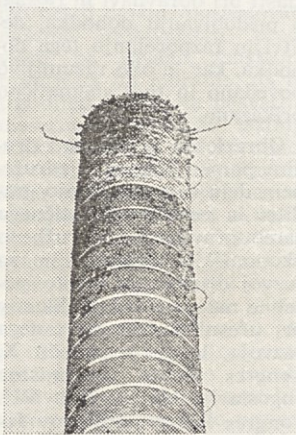
M. K.

Tovarniški dimnik bo potrebno popraviti

Po zadnjem potresu, ki je prizadejal Tolminsko in se-

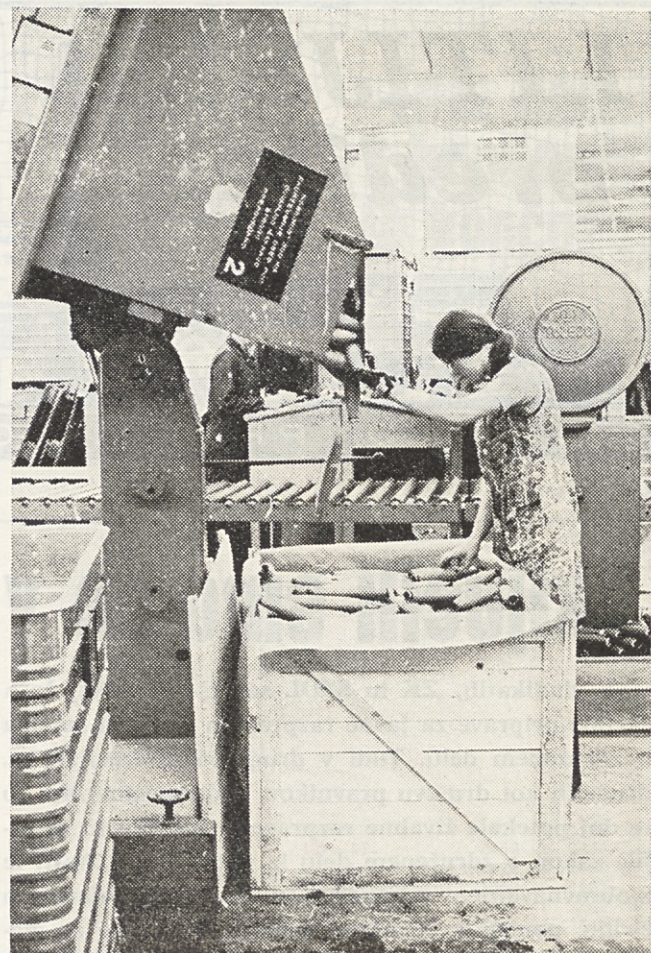
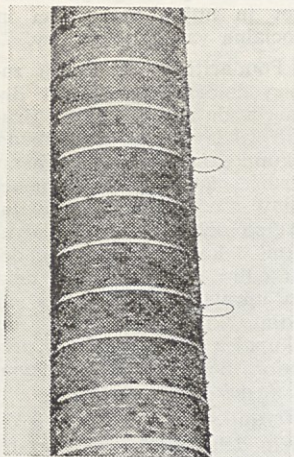
vero-vzhodno Italijo, smo si tudi mi ogledali podrobneje naš tovarniški dimnik.

Pri ogledu z daljnogledom smo ugotovili, da so fuge med opeko v zgornjem delu dimnika precej razpokane. Posebno je poškodovan del pod vrhom (ca. 12 m), kjer so deli dimnika zaradi razpok med seboj zamaknjeni. Poleg tega je opeka poškodovana tudi zaradi zmrzovanja. Dimnik je na vrhnjem delu dobil obliko črke »S«, saj dimnikova os kar precej odstopa od vertikale. Zaradi razpok, poškodovane opeke in deformacij zgornjega dela dimnika, ga bo potrebno porušiti 12 m, v sredini pa ga ojačati z dodatnimi železnimi obroči.

Če bo zagotovljen zadostni vlek in, če ne bo s tem ogroženo varstvo okolja, bomo dimnik pozidali nazaj le za približno 3 m, v nasprotnem primeru pa bo treba dimnik zgraditi nazaj na isto višino, to je približno 42 m.

M. Sonec

Vlaganje preje iz boks palet s pomočjo dvigalne naprave.

Industrija bombaža v ZDA postaja živahnejša

Po težkem obdobju oslabljenega trgovanja se je industrija bombaža v ZDA spet ustalila. Za 1976 se v tej panogi pričakuje ponovni vzpon, ki je vse do leta 1975 stagniral za več kot 30%. V evropskih strokovnih krogih so zabeležili to tendenco, ker bo dejansko vplivala tudi na evropsko gospodarstvo. Seveda trenutno evropske dežele ne bodo imele posebne koristi od izvoza bombažnega blaga zaradi nizke vrednosti dolarja.

Ameriške izkušnje pa kljub temu dopuščajo sklepanja tudi za Evropo, saj je povečan delež bombaža v prvi vrsti pripisati veliki priljubljenosti

in razširjenosti oblačil v kavbojskem stilu. Prejo iz čistega bombaža v ZDA še naprej uporabljajo za cord tkanine, zmanjšal pa se je delež izdelkov iz mešane preje.

Bombaž slej ko prej prevladuje pri spodnjih oblačilih in perilu; pri industrijskih tkaninah in nekaterih izdelkih za gospodinjstvo pa se je njegov delež nekoliko zmanjšal na račun kemičnih prej.

Poskus nekaterih proizvajalcev, da bi brisačam iz bombaža primešali 12 do 16% poliesterskih vlaken, se po mnenju strokovnjakov ni obnesel, ker se je pri tem zmanjšala sposobnost vsrkavanja vlage.

Sprotna obravnava reklamacij

Izvršilni odbor je na seji 31. maja obravnaval poročilo Komisije za reklamacije za pet mesecev letošnjega leta, ki pa je zajemalo tudi rešitve nekaterih reklamacij iz preteklega leta. Iz poročila je razvidno, da reklamacije povzročajo nekateri objektivni vzroki kot je pester asortiman proizvodnje, odstopanja v kvaliteti surovin, pa tudi nekateri še neugotovljeni vzroki na previjalnih avtomatih, ki jih rešujemo skupaj z dobaviteljem strojev. Predvsem je treba posvetiti pozornost odpravi tiste vrste reklamacij, ki nastajajo zaradi ne-

pazljivosti in drugih vzrokov, na katere lahko vplivamo pri delu. Zaradi tovrstnih reklamacij kupci prejo vračajo in s tem nastajajo nepotrebni prevozni stroški.

Izvršilni odbor je sklenil, naj se o vsaki večji reklamaciji takoj obvesti kolektiv v dnevnih informacijah, obravnavajo pa naj se tudi z zaposlenimi v oddelkih, kjer je vzrok za nastanek napake. Komisija za reklamacije bo zahtevala in opozorila na kvaliteto sproti tedensko obravnavala in opozarjala na vzroke.

Čeprav popolnih izdelkov ni in so dovoljena odstopanja v okviru standardov in dogovorjenih normativov, lahko s še večjim prizadevanjem in iskanjem vzrokov tako v proizvodnji, kot v pripravi in kontrolni službi, reklamacijske zahtevke še zmanjšamo.

M. K.

Sovjetska zveza vzgaja nove vrste bombaža

Sovjetska zveza je zabeležila v tekoči sezoni, ki se je začela 1. avgusta lanskega leta, žetev bombaža v višini 13 milijonov bal, kar približno ustreza vrednosti iz prejšnjega leta. V nasprotju s slabo žetvijo, ki je povzročila znaten uvoz iz Severne Amerike, je žetev bombaža kljub suši in rastlinski škodljivcem le neznatno manjša. Sovjetska zveza je bila že v letih 1973 in 1974 za Avstrijo pomemben dobavitelj bombaža. Ponudba bo predvidoma v prihodnjih letih še bolj zanimiva, ker Sovjetska zveza goji tudi močno iskane vrste z dolgimi vlakni. V Tadžikistanu so

vzgojili dolgovlaknato vrsto »Važdž«, ki zgodaj dozori — v 130 do 140 dneh (običajno do 180 dni) je odporna proti škodljivcem in primerna za strojno obiranje. Za križanja so uporabili sovjetske sorte bombaža. Ena od dolgovlaknatih vrst daje posebno visoke žetvene rezultate. V Uzbekistanu so preizkusili nov stroj za obiranje bombaža, ki ga zdaj že serijsko izdelujejo. Iz poročila radia Moskva smo obveščeni, da pri obiranju ni potrebno nikakršno ročno delo, stroj trga glavice z bilk, pobira po tleh odpadle glavice in istočasno odstranjuje tuje primesi.

Prometna varnost sestavni del družbene samozaščite

Vedno ko govorimo ali pišemo o prometni varnosti in vzgoji imamo pred seboj prometne nezgode in njihove težke posledice. Ko razpravljamo o prometnih nezgodah, se vedno sprašujemo po vzrokih zakaj so te nastale.

Na območju naše občine je bilo v letu 1975 skupaj 192 prometnih nezgod, od tega:

- s smrtnim izidom 5 nezgod,
- s hudimi telesnimi poškodbami 23 nezgod,
- z lahkimi telesnimi poškodbami 28 nezgod,
- samo z materialno škodo 136 nezgod.

Posledice teh poškodb:

- mrtvih 6,
- hudo telesno poškodovanih 37,
- lažje telesno poškodovanih 42,
- po oceni je materialna škoda znašala 1.319.540,00 dinarjev.

Vzroki za prometne nezgode:

- neprimerna hitrost 67,
- vinjenost 24,
- izsiljevanje prednosti 18,
- nepravilno srečavanje 15,
- nepravilno prehitevanje 11,
- razni vzroki 8,
- brez voznškega dovoljenja 9.

Če primerjamo podatke, ki nam kažejo število mrtvih, se je napram letu 1974 povečalo za 100 %.

Poleg navedenih vzrokov pa seveda lahko tudi delno upoštevamo slabe ceste, ki so neprimerne za tako hitri razvoj motoriziranega prometa.

Če se vprašamo, kaj nam je storiti, da bi te nezgode zmanjšali in preprečili nadaljnje naraščanje:

Prvo in osnovno bo vzgojiti našega občana, da bo poznal vse nevarnosti, ki mu grozijo v našem javnem prometu.

Drugo, da se bo sleherni občan zavedal, da ni sam na cesti, da je cesta namenjena našim najmlajšim, ki gredo v šolo in iz šole ter vsem ostalim udeležencem, ki cesto uporabljajo peš ali z različnimi vozili za opravljanje vsakodnevnih potreb.

In nenazadnje, da se bomo sedaj, ko je razpisano javno posojilo za naše ceste, zavestno odzvali temu pozivu, v zavesti, da sleherni občan tako in drugače rabi javno cesto v občini, kakor tudi izven nje. Zato sem prepričan, da bomo s skupnimi močmi tudi z izgradnjo in rekonstrukcijami cest veliko izboljšali varnost prometa na naših cestah.

Zato moramo vsi in vsepovsod opozarjati tiste občane, ki na kakršenkoli način kršijo družbenosprijetne in veljavne predpise, ker le na ta način bomo uspeli v našem občanu vzgojiti zavest, da mora sam prispevati vse za varnost sebe in soobčanov.

Mali Franc

Ceste — več cest!

To je, bi rekli, večna pri- tožba avtomobilistov. Vemo, da pri nas razvoj cestnega omrežja še zdaleč ni rasel vzporedno z naglim razvojem motorizacije, in vemo tudi zakaj: nikoli ni bilo za to dovolj denarja in sredstev. Tako smo prišli v položaj, ki se zdi podoben pasjemu lovljenju lastnega repa; ceste sicer gradimo in jih tudi obnavljamo — pa vse prepočasno za potrebe sodobnega prometa.

Večkrat je slišati pripombe češ, ko bi šel ves »bencinski dinar« zares za gradnjo novih cest, da, potem bi tudi pri nas imeli ceste! V tem je res nekaj resnice, a vedeti je

treba, da tudi ves »bencinski dinar« še zdaleč ne bi zadoščal za vse, kar terja začetni program graditve in obnove našega cestnega omrežja. To potrjujejo naslednje številke: za potrebe cestnoprometne infra-strukture bi letno potrebovali v Jugoslaviji kar 15 milijard dinarjev, medtem ko se iz »bencinskega dinarja« letno nateče ca. 2,5 milijarde dinarjev. Zdaj pa pogledjmo ceno enega kilometra ceste: že ustrezna prenovitev vsakega kilometra zastarelega makadamskega cestišča velja do 2,5 milijona dinarjev, gradnja enega samega kilometra sodobne štiripasovnice pa okroglih 50 do 70 milijonov dinar-

jev. V Jugoslaviji pa bi po realnih prometnih ocenah potrebovali do leta 1980 (kakšnih 1200 avto cest, da o drugih cestah sploh ne govorimo!

Brez SOLIDARNOSTNE AKCIJE PRAV VSEH v naši skupnosti torej ne bomo prišli na konec naših težav s cestami; tako v Sloveniji že poteka zbiranje posojila za ceste — v načrtu je zbrati 900 milijonov dinarjev, kar bo opora za uresničitev programa za prihodnjih nekaj let.

Tako naš »cestni problem« le doživlja svoj razplet, počasi, vendar zadnji čas pospešeno. Zdajšnje razumevanje za ta skupni problem pa nam potrjuje optimizem, s katerim smo šli že v razne solidarnostne akcije — ter z njimi tudi uspeli!

Sitarjevec — litijska Šmarna gora?

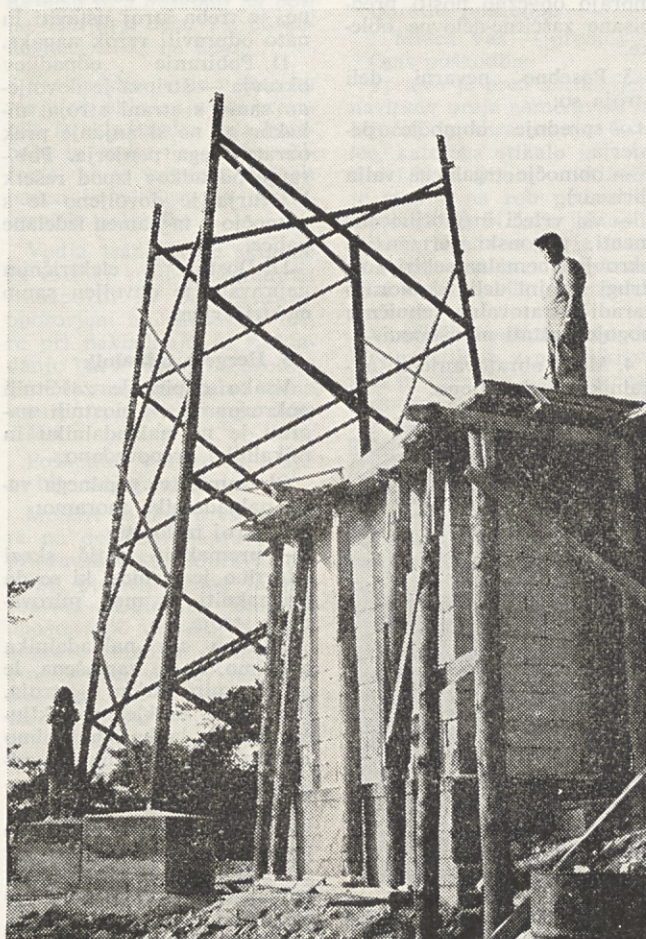
Dela pri gradnji pretvornika na Sitarjevcu potekajo po planu in v predvidenih rokih. 12 m stolpa je že postavljenih, tudi hišica v kateri bodo nameščene potrebne aparature je že nared. Električarji pa marljivo postavljajo drogove, da bi do pretvornika čimprej stekel tok. Vsa podjetja žal še niso poravnala obveznosti, ki so jih sprejela na skupnem sestanku. Prepričani pa smo, da bo tudi to vprašanje v kratkem urejeno.

Po dograditvi pretvornika bomo I. in II. program zanesljivo sprejemali bolje, medtem ko bodo o sprejemu III. programa odločale naknadne meritve, ko bo stolp postavljen do končne višine okoli 45 metrov.

Televizijski naročniki iz Litijske in okolice so doslej pri-

spevali že prek 12 milijonov starih dinarjev. Pri zbiralni akciji se je predvsem izkazal tov. Bogdan Bučar, saj je

zbral pri naročnikih nad 8 milijonov starih dinarjev. S tem prispevkom so TV naročniki pokazali svoje razumeva-

nje do skupne akcije, tudi tisti, ki že sedaj dobro sprejemajo drugi TV program. Prepričani smo, da se bodo tem v kratkem pridružili tudi ostali, saj si vsi želimo pestrejši program in boljše sliko. Pretvornik bo predvidoma gotov v drugi polovici julija letos.

Do pretvornika, ki je postavljen na nadmorski višini 441 m, vodi prijetna gozdna pot, po kateri se lahko popeljemo celo z osebnim avtomobilom. Z vrha pa se ponudi obiskovalcem lep razgled na Litijsko in njeno okolico vse tja do Kamniških planin, ob lepem vremenu pa je celo viden oddajnik na Krvavcu. V bližnji prihodnosti lahko Litijski pričakujemo prijetno izletniško točko, kakršno si že dolgo želimo. Morda bi kazalo razmisliti celo o manjšem bifeju z razgledno teraso, le nekaj dreves bo treba še posekati.

Varnostni ukrepi v oddelku predpredilnice

Zbori delovnih ljudi so v mesecu maju sprejeli pravilnik o varstvu pri delu.

Določila pravilnika o varstvu pri delu moramo dobro poznati in posamezna varnostna določila tudi izpolnjevati.

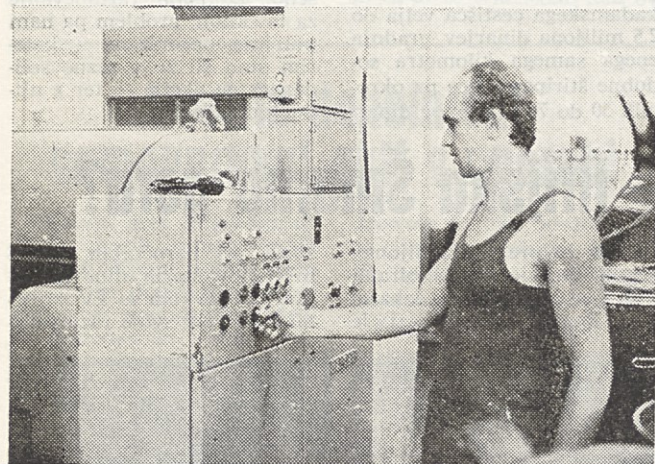
Za zaposlene v predpredilnici je po samoupravnem sporazumu o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu — določbe varstva

vanju. Čiščenje z obiralcem kosmičev (pištolo) je dovoljeno ob mirovanju stroja.

— Pri čiščenju prednjega valja predhodno ustavimo odvajalni, tj. snemalni valj,

— pri čiščenju jermenice trgalnega valja in drugih vrtečih se delov stroja stroj ustavimo,

— vsako poseganje z rokami pod stroj je med obratovanjem stroja prepovedano,

Pred čiščenjem in popravilom gibljivih delov strojev in naprav s pomočjo stikala izključi stroj iz obratovanja.

pri delu, predpisan preizkus znanja iz varstva pri delu za posluževalke strojev. Osnova za preizkus znanja je program praktičnega usposabljanja za posamezna delovna mesta in varnostna določila, ki jih vsebuje pravilnik o varstvu pri delu. V preteklosti smo imeli na posameznih delovnih mestih več težjih poškodb, zato so se posamezna delovna mesta in varnostna določila ob čiščenju strojev še zaostri. Očitek, da pretiravamo z varnostnimi ukrepi, je neumestno, saj je vsako določilo v pravilniku orošeno s krvjo poškodovancev.

S tega vidika je tudi opravičljiva objava varnostnih ukrepov v predpredilnici, tudi v našem glasilu.

Predpredilnica

1. Mikalnik PLATT

Čiščenje strojev je dovoljeno le ob mirovanju strojev, ko smo se prepričali, da so posamezni deli stroja v miro-

— odpiranje zaščitnih vratc je med obratovanjem stroja prepovedano.

2. Mikalnik »Falubaz«

1. Mikalnike smejo posluževalci le pravilno poučeni delavci, ki morajo biti še posebno dobro seznanjeni s tehničnimi navodili za posluževanje in vzdrževanje strojev.

2. Posluževalci mikalnikov morajo obvezno nositi predpisane zaščitne-delovne obleke.

3. Posebno nevarni deli stroja so:

— sprednje območje penjerja,

— območje trgalnega valja (briseur),

— vsi vrteči in gibljivi elementi, pogonski jermen za okrovje, snemalna sekirica in drugi strojni deli, ki morajo zaradi obratovalno tehničnih pogojev ostati nezaščiteni.

4. Med obratovanjem mikalnika ni dovoljeno:

— odstranjevati stranske zaščite z ogrodja,

— odpirati in odstranjevati zaščitne pločvine in pokrove jermenskih in verižnih pogonov ter ostalih delov,

— pobirati odpadke izpod bobna in briseurja brez predpisane orodja,

— odstranjevati tekstilne valjčke (filcastih palic) na območju briseurja in dovajalnega valjčka,

— oljiti in mazati mazalna mesta, določena v planu mazanja,

— napeljevati ali napenjati pogonske verige in jermenja,

— odpravljati obratovalne motnje in napake, kot na primer zamenjava varovalnega zatiča in tako dalje,

— odstranjevati kosmiče s sekirice,

— pri nameščanju in napeljavi novega svitka si pomagamo praviloma samo s pestjo, ne pa s stegnjenimi prsti.

5. Periodično čiščenje bobna — izpahovanje smejo opravljati v ta namen izobraževalni delavci, ob upoštevanju posebnih varnostnih ukrepov, ker se to delo lahko opravlja le pri odprtih pokrovih.

6. Pri brušenju oblog morajo biti pogonske vrvi zaščitene s pokrovi.

7. Redno čiščenje stroja (odstranjevanje prahu in kosmičev) je dovoljeno samo z uporabo dolgovlaknastih omel.

8. Med obratovanjem ugotovljene motnje in napake morajo posluževalci takoj javiti brusarjem.

9. Popravila je dovoljeno opravljati samo, ko stroj stoji.

10. Če sekirica in valjni par ne snemata dobro koprene, je treba stroj ustaviti in nato odpraviti vzrok napake.

11. Pobiranje odpadkov okrovja — štripsa je dovoljeno samo s strani stroja, nikakor pa ne sklanjanje prek obratujočega penjerja. Pobiranje odpadkov izpod rešetk briseurja je dovoljeno le s pomočjo v ta namen izdelane palice.

12. Dostop k električnim napravam je dovoljen samo električarjem.

3. Hergeth mikalnik

Vsako odpiranje zaščitnih pokrovov in varnostnih naprav je na nakladalniku in mikalniku prepovedano.

Ob zamašitvi trgalnega valja nakladalnika moramo:

— stroj izklopiti,

— premakniti zatič skozi odprtino jermenice, ki se da premakniti le med mirovanjem stroja.

Odsisno cev nakladalnika očistimo, če je zamašena, le med mirovanjem stroja. Predhodno odklenemo ključavnico, da lahko odstranimo zaščitni zaslon varnostne odprtine, odpremo zaščitna vrata pri pogonski jermenici ležečega ježa in se prepričamo o mirovanju stroja.

— Po končanem čiščenju namestimo nazaj zaščitne naprave, ključavnico zaklenemo, ključ pa oddamo brusarju.

Če so sodelavci odstranjeni iz nevarnega območja, lahko nakladalnik ponovno vklopimo. Iz stikalne plošče odstranimo napis: »Ne vključuj, delo na stroju!«.

— Vsako poseganje med vrteče valje mikalnika in čiščenju vrtečih se delov stroja je strogo prepovedano.

— Za dostop k filtrskim napravam se mora uporabljati lestev, ki mora biti zanesljivo prislunjena in varna proti drsenju.

4. Raztezalke

— Posluževalke raztezalk ne smejo med obratovanjem odstranjevati navitega bombaža z valjčkov in navitih pramenov s kalandrov.

— Krožnikov in lijakov posluževalke ne smejo odkrivati oziroma razdirati med obratovanjem. Med čiščenjem čistilnih rjuh, zaščitnih pokrovov nad valjčki in med kalandri, ni dovoljeno odstranjevati varnostne naprave.

— Blokiranje naprave pri pokrovu nad raztezalnimi valjčki in pri zaščitnih vratcih raztezalk, morajo biti brezhibne.

— Pri posluževanju raztezalk VOUK mora imeti posluževalka obutev z nizko peto, da ji ne spodrsne ob odpiranju raztezala.

— Uravnava pramena pod krožnim lijakom z roko ni dovoljena, ker lahko krožeči lijak poškoduje posluževalki prste.

— Podstavki, na katerih stojijo posluževalke raztezalk pri čiščenju raztezala, morajo biti brezhibni.

— Za čiščenje raztezalk mora uporabljati posluževalka le predpisana čistilna sredstva in delovne priprave.

5. Krilni stroji — flyerji

— Med obratovanjem flyerjev je prepovedano odstranjevati ali odkrivati in prestavljati okrove in se sploh z rokami približevati vrtečim se delom strojev.

— Vklonpilna stikala ne smejo biti izolirana od mase in se mora ob odstranitvi varnostnega pokrova, stroj takoj ustaviti.

— Ob prekinitvi obratovanja strojev mora predica izklopiti s pomočjo glavnega stikala (flyerji Krušik) ali ročice (flyerji Platt) vse stroje.

— Pred zagonom stroja se mora predica prepričati, da so iz nevarnega območja strojev odstranjene sodelavke, katere bi lahko vrteča krila strojev poškodovala.

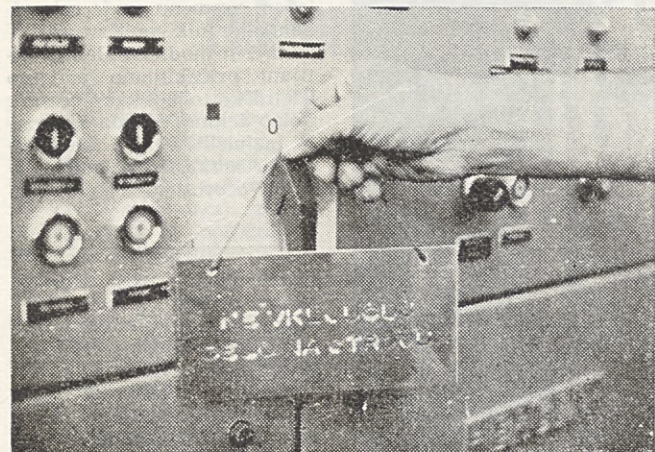
— Zabranjeno je predicam vstopati na vretenski voz med krila, ker lahko krila med nenadnim zagonom stroja poškodujejo predice.

— Pri čiščenju raztezalk s prednje strani stroja, morajo predice uporabljati nožni predložek oziroma pručico.

— Pred uporabo pločvina-stega vozička, v katerega se ob snemu zlagajo navitki predpreje, se morajo predice oziroma snemalke prepričati,

Pred čiščenjem transportne cevi odpri zaščitna vrata (na vratcih montirano končno stikalo) in se prepričaj s pogledom na jermenico, če je čistilni oziroma rahljalni valj dejansko v mirovanju.

Po izključitvi toka se zavaruj pred vključitvijo po nepooblaščenih osebi s tablico »NE VKLJUČUJ — DELO NA STROJU.«.

Mehanska zaščita preprečuje čiščenje čistilnih valjev med obratovanjem stroja. Iglaste valje čistimo le med mirovanjem strojev.

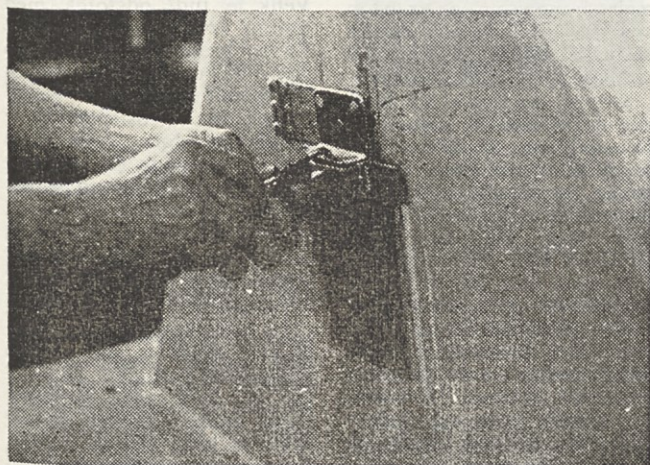
če niso kolesa vozička zamašena, ker se vozički radi prevrnejo.

— Pri ročnem nakladanju predpreje v spodnje regale (predale) morata biti zaposleni dve delavki. Po potrebi mora delavka, ki zлага predprejo v drugi predal, uporabljati dvokrako lestev.

— V višje regale se sme dvigovati predpreja samo v kontejnerjih s pomočjo ročnega viličarja in je v višje regale ročno nakladanje oziroma razkladanje predpreje zabranjeno.

Posluževalke flyerjev morajo imeti zaščitno haljo skrbno zapeto, da vrteča krila ne zgrabijo halje.

— Pogonski deli strojev se čistijo ob rednem čiščenju strojev. Pred čiščenjem morajo biti stroji na zanesljiv način izklopljeni.

Ključavnice na zaščitnih zaslonih iz pleksj stekla povzročajo nejevoljo posluževalcev strojev, vendar je bil vzrok za njih namestitev težja poškodba posluževalca mikalnika Hergeth.

— Strogo je prepovedano vsako poseganje z rokami v česalno območje med obratovanjem stroja.

— V primeru vbodljaja z odlomljeno iglico česala je potrebno poiskati prvo pomoč zaradi nevarnosti infekcije.

8. Transport svitkov, odpadkov in predpreje

— Transport materialov je dovoljen le po predpisanih transportnih poteh.

— Vsako okvaro na transportnih pripravah mora transportni delavec takoj javiti predpostavljenu.

— Pri uporabi ročnega viličarja mora upravljavec pred uporabo viličar pregledati, če je v brezhibnem stanju.

— Vsako napako mora takoj javiti mojstru, ki odloči, če se lahko viličar še uporablja.

— Zadrževanje nepooblaščenih oseb je med skladiščenjem predpreje nedovoljeno. Prepovedano je tudi vsako zadrževanje oseb pod tovorom.

— Pločevinaste vozičke za prevoz predpreje mora pred uporabo delavec pregledati in očistiti iz koles navito vlakno.

— Neizpravna transportna sredstva se morajo izločiti iz uporabe.

— Transportni vozički morajo biti oštevilčeni.

— O vzdrževanju in pregledih vozičkov se mora voditi posebna pismena evidenca.

— Posluževalke flyerjev morajo poznati osnovne požarnovarnostne ukrepe in znati pogasiti morebitni zanetek požara z ročnimi gasilnimi aparati, ki so nameščeni ob strojih.

6. Svítkova raztezalka — (dublirka)

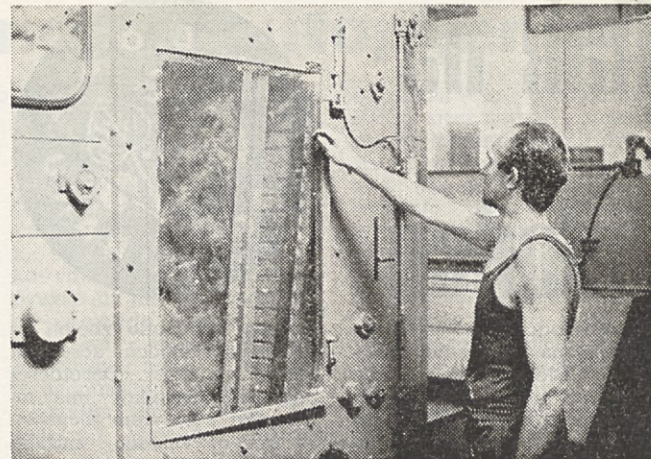
— Varnostna navodila, ki so predpisana za raztezalko, se uporabljajo tudi pri posluževanju svitkove raztezalko.

— Predvsem je potrebna večja pazljivost pri odstranitvi svitka in namestitvi lesenih cevke v previjalni aparat.

— Ob sprožitvi mehanične zaustavke s pomočjo ročice, mora imeti posluževalka roke izven nevarnega območja previjalnega aparata.

7. Česalni stroji

— Med obratovanjem je prepovedano čiščenje gibljivih delov strojev.

Ko odpremo zaščitna vratca (Hergeth mikalnika), s pomočjo končnega stikala, ki je nameščen ob vratcih, prekinemo električni tok. Tudi letvasti pas je v mirovanju. Toda zaradi centrifugalne sile ima rahljalni valj za letvastim pasom še prosti tek po izključitvi električnega toka. Tudi zavorni mehanizem valjev še ne zagotavlja popolne varnosti. Le strokovno usposobljen delavec, ki upošteva varnostne predpise, lahko varno opravlja svoje delo.

— Tovorna dvigala za transport predpreje iz spodnjega v višja nadstropja smejo posluževati samo vozniki dvigal.

— Dostop do razdelilnih stikalnih omaric in k stabilni protipožarni bateriji mora biti v vsakem času zagotovljen.

— Odpadke smejo delavci pobirati v primerih, ko so se na zanesljiv način prepričali, da so stroji izklopljeni in niso več v gibanju.

— Ob neugodnih vremenskih prilikah morajo transportni delavci uporabljati dežni plašč.

— Ob odstranjevanju odpadkov iz prašnih komor, je predpisana uporaba respiratorja, ki pri uporabi zadržuje v cedilu prah.

— Voznik predpreje mora poznati protipožarne naprave v oddelku čistilnice in predpredilnice in jih ob zanetku požara pravilno uporabljati.

F. Lesjak

Poškodbe pri delu v mesecu maju

V mesecu maju smo imeli 4 poškodbe pri delu in 1 poškodbo na poti z dela. Do 15. junija 1976 je bilo 12 poškodb na delu in 5 poškodb na poti na delo in z dela. Vsi poškodovanci so že na delu.

V skladišču se je v mesecu maju pri skladanju bal prevrnila iz skladovalnice bala bombaža in padla na streho viličarja, ki je vzdržala silo ob padcu bale. Nezgodna ni povzročila poškodb.

Vodja transportne skupine in vozniki vozil v notranjem transportu so bili pismeno opozorjeni na varnostne mere pri nakladanju in razkladanju bal z viličarji. Zagotovljene so tudi minimalne širine transportnih poti rampe skladišča.

Poškodbe v mesecu maju so bile lažjega značaja.

Mojstri so dolžni vse okvare na delovnih napravah in pripravah takoj odpraviti oz. izdati pismeni nalog za popravila. Odločiti morajo, upoštevajoč varnost, če take naprave lahko še obratujejo. Posluževalci strojev niso pooblaščen za odstranjevanje vzrokov okvar, ker za ta dela niso strokovno usposobljeni. Vse večje pomanjkljivosti so posluževalci dolžni javljati predpostavljenu. Pravico imajo tudi odkloniti delo, če niso zagotovljeni ukrepi za varno delo. Več poškodb je še vedno zaradi čiščenja in odstranjevanja napak med obratovanjem strojev.

Tudi v času tekmovanja med posameznimi izmenami nam bodi varnost ključna točka vsakega dela.

Obratne poškodbe

1. Milica Vaš — predica
Opis poškodbe:

Predica je pred snemanjem navitkov preje nameravala izključiti iz obratovanja čistilec, katerega stikalo je v višini 1,90 m. Obuta v natikače, je stopila na rob podstavka motorja, da bi lažje izklopila stikalo. Nenadoma ji je desna noga spodrsnila s podstavka in si je zato izvila gleženj desne noge.

Vzrok: Za poškodovanko izklopno stikalo v preveliki višini in uporaba neustreznega nožnega podstavka.

2. Milan Slapničar — posluževalac mikalnika
Opis poškodbe:

Posluževalac je na raztezalki odstranjeval naviti bombaž iz raztezalko. Ko je naviti bombaž sunkoma potegnil z roko, mu je spodrsnilo in je zato padel iz stojišča raztezalko na hrbte. Pri padcu je s hrbtom zadel ob stojalo raztezalko in si ga poškodoval.

Vzrok: Nepredvidanje nevarnosti in ozko stojišče raztezalko »VOUK«

3. Alojz Groznik — posluževalac čistilnih strojev
Opis poškodbe:

Po menjavi svitka je nastala motnja v obtežilnem delu otepalnika. Posluževalac stroja je s pomočjo ventila za zrak izpustil zrak in zmanjšal pritisk v zavornem mehanizmu,

mu, ker zavore samodejno niso padle v spodnji položaj. Z desno roko je zato pritisnil na odvijalni valj. Ko so se sprostile zavore, je tudi odvijalni valj padel v spodnji položaj in mu pritisnil sredinec in prstanec desne roke ob spodnji valj.

Vzrok: Motnja v zavornem mehanizmu stroja in odstranjevanje napake med obratovanjem otepalnika.

4. Avgust Požun — posluževalac mikalnika
Opis poškodbe:

Med posluževanjem mikalnika je posluževalac opazil, da je na mikalniku FALUBAZ obstala nihalna sekirica. Delavec je z desno roko segel pod sekirico in odstranil nabrano vlakno. Nenadoma se je po odstranitvi vlakna sekirica sprostila, zanihala in ranila poškodovancu kazalec desne roke.

Vzrok: Odstranjevanje kosmičev bombaža med obratovanjem sekirice.

5. Ljudmila Podbregar — predica
Opis poškodbe:

Na poti iz službe je poškodovanka stopila na rob asfaltne obrobe jaška za kanalizacijo. Zato ji je klecnila leva noga. Zgubila je ravnotežje in padla po cesti. Pri padcu si je poškodovala gleženj leve noge.

Vzrok: Asfaltna obloga nad višino pokrova jaška in trenutna neprisebnost poškodovanke.

F. L.

Rak na želodcu

Rak želodca je po svetu, pa tudi pri nas pogostno obolenje. V Sloveniji zabeležimo blizu 600 novih primerov na leto. To obolenje je pri nas na drugem mestu po pogostnosti med vsemi rakavimi obolenji: pri ženskah za rakom na dojki, pri moških pa za rakom na pljučih.

KAJ VEMO O VZROČNOSTI

Vzroki za nastanek raka na želodcu niso znani. Zelo verjeten pa je vpliv prehrane in navad pri prehranjevanju. Podlaga za tako domnevo je zelo različna pogostnost te vrste raka v raznih deželah, ki se razločujejo med drugim tudi po vrsti prehrane prebivalcev. Zanimivi so podatki, da upada pogostnost raka na želodcu z naraščanjem življenjskega standarda — to pripisujemo spremenjenemu načinu prehranjevanja. Med škodljivimi vplivi, ki so verjetno pomembni za razvoj raka, navajajo tudi uživanje koncentriranih alkoholnih pijač, prekajenega mesa, ostrih začimb in kajenje. Tudi pomena dednosti ne smemo zanemariti. Pri sorodnikih ljudi, ki so obboleli za rakom na želodcu, se pojavlja to nevarno obolenje štirikrat pogosteje kot pri drugih ljudeh.

Na Japonskem, kjer je rak na želodcu najpogostnejši na svetu, so pri preučevanju življenjskih in prehranjevalnih navad opazili zanimivo zvezo med uživanjem začimb in močno soljeno hrano ter rakom na želodcu. Ugotovili so tudi, naj bi tudi vsakodnevno uživanje mleka bila nekakšna zaščita pred rakom na želodcu. V zadnjih letih so namreč opazili tudi na Japonskem upadanje pogostnosti te bolezni — začetek tega pojava sovpada s časom, ko si je mleko šele pričelo utirati svojo pot v vsakodnevni jedilnik Japoncev. Take podatke nam nudi statistika. Na videz nerazumljivo zvezo med začimbami, žganjem, kajenjem in možnostjo, da zbolimo za rakom na želodcu na eni strani ter mlekom in možnostjo, da se tej nevarni bolezni izognemo na drugi strani, pa si lahko razložimo takole: žganje in pretirano začinjena hrana povzročajo zaradi draženja lahko vnetje želodčne sluznice — to pa je že sprememba, ki velja za predrakavo. V določenih primerih namreč lahko iz vnetno spremenjene in stanjšane sluznice vznikne rak. Med predrakava obolenja štejemo tudi izrastke želodčne sluznice — polipe ter čire na želodcu in pojave, ki jih spremlja zmanjšanje kisline v želodčnem soku. Pri ljudeh, ki imajo premalo kisline, je ver-

jetnost, da bodo zboleli za rakom na želodcu, desetkrat večja kot sicer. Devetdeset odstotkov bolnikov ima takrat, ko postavimo diagnozo — rak na želodcu, znižano količino želodčne kisline. Pri vseh teh spremembah je začinjena hrana pomemben vzročni dejavnik.

ZNAMENJA BOLEZNI

Odvisna so od oblike raka na želodcu in mesta, kjer se je razvil. Znamenja so zelo raznolika, številna in neznačilna.

Enaka znamenja lahko dajejo tudi druga obolenja. Najznačilnejša je povezava raznih motenj, ki jih bomo našli, njihovo vztrajno ponavljanje ter naraščanje njihove jakosti. Zaradi preglednosti bomo razdelili znamenja v tri skupine:

1. splošna znamenja — težko opredeljivo upadanje zdravja in življenjske moči, utrujenost, slabost, hujšanje, blodota, izguba apetita;

2. znamenja, ki so podobna bolezenski sliki pri čiru na želodcu — bolečine v žlički, v povezavi ali brez nje z obroki hrane in se lahko začasno pomirijo po zdravljenju z dieto in s sredstvi zoper kisline;

3. neznačilna bolezenska znamenja, ki kažejo na obolenost prebavil, kot so npr. izguba apetita, včasih samo za nekatere jedi kot je npr. meso, občutek nejasnega tiščanja in napenjanja v žlički, občutek teže v želodcu, napenjanje, bljuvanje, »slaba prebava«, motnje v požiranju, slabost, bolečine pri srcu, črno blato. Vse preredi se ljudje ob takih znamenjih tolažijo, da so si pokvarili želodec s slabo hrano in odlašajo s pregledom pri zdravniku. Znamenje raka na želodcu res niso značilna prav za to bolezen, vendar nam mora to, da težave dlje trajajo in da se celo stopnjujejo, vzbuditi sum, da gre za nevarno obolenje ter nas napoliti pravočasno na zdravniški pregled.

Zapomniti si moramo, da ne smemo nikoli sami zdraviti tako imenovane »slabe prebave« in želodčnih težav, če trajajo dalj kot kak teden. Posebno pri ljudeh, starejših od 40 let so taka znamenja kaj rada znanilci raka. Samo skrben zdravniški pregled, laboratorijske in rentgenske preiskave ter pregled notranjščine želodca s posebnim optičnim instrumentom nam lahko zanesljivo razjasnijo naravo težav.

ZDRAVLJENJE

Raka na želodcu lahko sedaj ozdravimo le s pravočasno operacijo. Da je operacija

sploh tehnično izvedljiva, mora priti bolnik v roke kirurga takrat, ko je zlohota rača še omejena na želodec sam in še ni prišlo do vraščanja rakavega tkiva v sosednje organe ali velike žile. Pri operaciji skuša kirurg odstraniti oboleni del želodca z okolišnimi bezgavkami vred. Izkazalo se je, da je bistven dejavnik, ki odloča o možnostih bolnika, da bo preživel pet let po operaciji to, ali so bili v času operacije že prisotni zasevki rakavega tkiva v bezgavkah ob želodcu. Le 5—14% bolnikov z zasevki v bezgavkah preživi pet let po operaciji, medtem ko je ta odstotek za bolnike, pri katerih je bil rak še omejen samo za želodec, 57%.

Vse ostale metode zdravljenja so pri raku na želodcu mnogo manj uspešne kot operacija. V novejšem času imamo na voljo posebna zdravila, ki zavirajo razrast rakavih celic — tzv. citostatike. Žal pa so ta kemična sredstva uspešna le pri približno 20% bolnikov in to le za kratek čas 2—6 mesecev.

Zdravljenje z obsevanjem samim je pri raku na želodcu neuspešno. Uporabljamo ga le za olajšanje težav bolnikov, ki imajo zasevke v kosteh. Nekateri avtorji poročajo o uspehu z istočasno kombinacijo citostatikov in obsevanjem pri obsežnem raku na želodcu, ki ni odstranljiv z operacijo.

Odstotek bolnikov, zdravljenih po tej metodi, pri katerih se je tumor zmanjšal, je bil pomembno višji kot pri onih, kjer so uporabili le obsevanje ali le citostatike. Poleg tega se je tudi podaljšalo preživetje teh bolnikov.

Kljub tem ohrabrujočim podatkom, imamo na sedanji stopnji znanja v medicini, v boju z rakom na želodcu eno samo zanesljivo orožje, ki lahko privede do ozdravljenja bolezni — t. j. pravočasno operacijo. Zato velja ponovno opozoriti na odločilen pomen zgodnje ugotovitve te bolezni.

Vsako odlašanje pomeni zmanjšanje možnosti za ozdravljenje.

Društvo SRS za boj proti raku

Vzroki slepote pri nas

Ko govorimo o slepoti, se nam samo po sebi postavlja vprašanje: kako zmanjšati število ljudi z ugaslim ali oslabeлим vidom. Odgovor bi bil: boj proti povzročiteljem slepote, torej preprečevanje. Vnaprejšnja zaščita nam bo dala ustrezne in želeno rezultate samo, če bomo poznali vzroke, ki vplivajo na uničenje vida. Če razčlenimo vzroke, ki jih ugotovimo ob registraciji slepih, bomo tiste, ki so pogostejši za slepoto lahko ločili od tistih, ki so izjemni. Temu bodo sledili tudi ustrezni varstveni ukrepi.

Vzroki slepote so po raznih državah in celinah zelo različni. Nekateri od njih, kot npr. trahom, onhocerkoza in variola, ki so v svetovnih statistikah na vrhu lestvice med vzroki slepote, so pri nas nepomembni, ker teh bolezni pri nas praktično ni več. Zelo pa zbolevali za temi boleznimi ljudje Afrike in Azije. Zato se v svetovni statistiki pokaže odstotek vzrokov na tak način in si je pač treba med prebivalstvom, kjer živimo narediti svojo lastno statistiko in načrtovati temu ustrezno preprečevanje.

Omeniti pa moramo, da se pri istem narodu skozi obdobja vzroki slepote tudi spreminjajo. Zato je treba statistične podatke obnavljati in sproti ugotavljati, kateri vzroki naraščajo in kateri upadajo. Pri nas so z leti nekateri vzroki za slepoto skoraj izginili iz naših statistik, kot naprimer trahom, gono-

reja očesa, skrofulozno vnetje očesnih vek, medtem ko se nekateri drugi pojavljajo pogosteje, kot npr. virusne bolezni očesa, diabetes in glavkom.

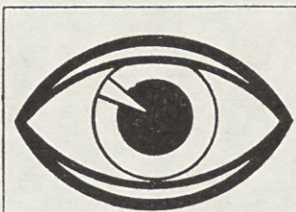
Vzroki za slepoto so lahko v vseh delih očesa in v živčnih poteh do centrov v možganski skorji. V sprednjem delu zrkla so v roženici, v šarenici, v leči, globlje v steklovinu, v žilnici in mrežnici in še bolj zadaj v živčnih poteh. Mnogo očesnih stanj s slabim vidom je prirojnih in tudi dednih. Odstotek slepih je zelo visok zaradi podedovanih vzrokov in to skoraj pri eni četrtini slepih. Dokazali smo celo, da ti dedni vzroki naraščajo. Take spremembe na očeh opazimo večinoma že pri rojstvu, a so kasneje dostikrat še izrazitejše. V izjemnih primerih se rodi otrok brez očesa s povečanim ali zmanjšanim nezavrtim zrkлом, rodijo se otroci z degeneracijami na mrežnici ali z omdrmlim očesnim živcem.

Med vzroki ne smemo prezreti toksoplazmoze, leptospiroze, tumorjev, poškodb ter slepote povzročene zaradi vnetnih in degenerativnih sprememb na mrežnici, žilnici in na vidnem živcu. Take spremembe povzročajo razni strupi (tudi alkohol in nikotin), zelena mrena ali glavkom in boleznijo očala.

Pri nas imamo popisane in registrirane vse slepe osebe in smo na podlagi tega popisa sestavili statistični pregled vzrokov.

Najprej pogledjmo, koliko je slepih pri nas. V Jugoslaviji je sedaj registriranih približno 23.350 slepih oseb. Od tega je po republikah število naslednje: v Srbiji 4757, Kosovo 1616, Vojvodina 2311, Hrvatska 4292, Slovenija 1811, Črna gora 1132, Bosna 3675 in Makedonija 3840 slepih. Približno je na 100.000 oseb 1,01 do 1,03% (promile) slepih, kar ustreza odstotku slepih v evropskih državah. Kot smo že omenili, je ta odstotek v nekaterih državah Afrike in Azije mnogo večji.

V naši republici je torej okrog 1811 oslepelih oseb. Pri teh je pa odstotek izgub.

**VARUJMO OČI,
PREPREČUJMO
SLEPOTO**

ljenega vida različni. 21,1% ima izgubo vida od 90—95%, 78,9% pa nad 95%. Več kot tri četrtine slepih spada torej v skupino, ki je po veljavnih predpisih upravičena do tuje pomoči.

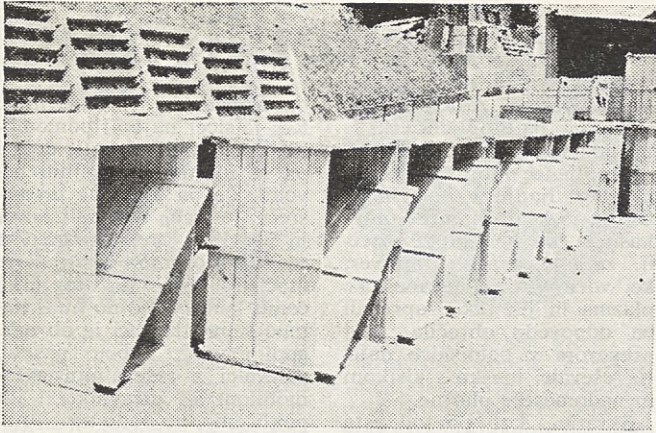
Če pogledamo po spolu, opazimo, da je več slepih moških (58%) kakor žensk (42 odst.). To si razlagamo tako, da je na delovnih mestih, ki so zelo izpostavljeni vzroku za oslepitev, več moških kakor žensk.

Zanimivo je tudi povezati slepoto s poklicem. Opazili smo, da je največji odstotek slepih med nekvalificiranimi delavci (30,4%). Teh delavcev je v splošnem dosti, so pa zelo izpostavljeni tudi očesnim travmam in boleznim. Velik je tudi odstotek med tistimi brez poklica (14,2%). To so predvsem tisti, ki so slepi že od rojstva zaradi prirojnih anomalij, ali pa so otroci, ki so oslepeljeli že v predšolski dobi. Zelo blizu tem je odstotek (13,3%) šolske mladine, podobno so zastopani kvalificirani delavci, obrtniki in kmetje. Pri uslužbencih je odstotek nižji (5,6 odst.), pri gospodinjah pa zopet višji (10,0%).

Če hočemo pogledati, kateri deli očesa so pri slepoti največkrat prizadeti, ugotovimo, da je v celoti najpogostejši sedež oslepitve očesno zrklo in sicer skoraj v 30%. Pri tem so upoštevane tudi prirojene spremembe zrkla, ki jih je kar 8%. Posebej je upoštevana visoka kratkovid-

Samo dve očesi imaš, zato jih varuj!

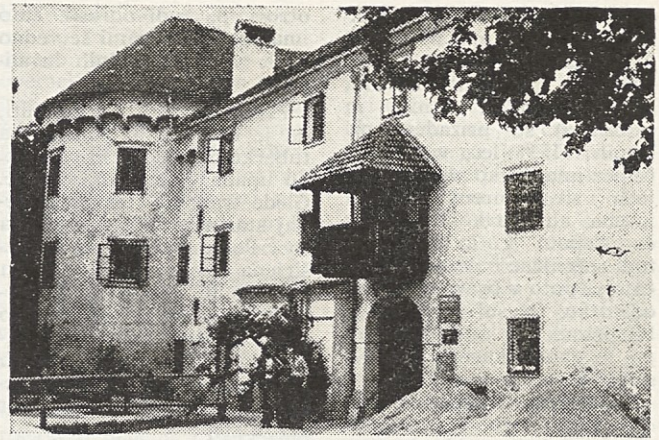
Okoli 25 do 30 % preje še vedno vlagamo v lesene zaboje.

Ob obrambnem dnevu v tem mesecu je šmarskim učencem pripovedoval svoje doživljaje iz NOB tudi sekretar OK ZKS tovariš Stane Volk.

— So pa tudi prefrano varčni file Gorenjci! Saj bi imeli na žičnici celo skupinski popust!

Grad Bogenšperk privablja vse več oddiha željnih izletnikov.

Nedaleč od Bogenšperka je prijetna izletniška točka — vasica Javorje.

Rešitve oddajte v skrinjico »Litijskega predilca« do vključno 5. julija letos.

1. nagrada 50,00 din
2. nagrada 30,00 din
3. nagrada 20,00 din

Nagradna križanka »Hajdukovi reprezentantje«

		RIMSKA ŠTEVILKA 500		PLAŽE OBALE	IME IGR. GARDNER	ZADNJA ČRKA ABECEDE	ŽENSKO IME	VELIKA AFRIŠKA REKA	NEBE-SNI POJAV	VRISKATI JODLATI	ZADNJA ČRKA ABECEDE	TV NARO. VEDOVAKA KOROŠEC	PRIPRAVE ZA NAVI. JANJE	NAPADALEC HAJDUKA REPREZENTANT	MESTO V SRBIJI
		MONTAND NAPADALEC HAJDUKA REPREZEN.				SLOVENSKI SKLADA-TELI (VASILIJ)						NEKDANJI BRAZILSKI NOGOMETNAŠ			
		GLAVNI ŠTEVNIK MAKEDONSKO KOLO				SINJSKA VITEŠKA IGRA IZRASTEK DREVEŠA						TRENER HAJDUKA IZKOPAVANJE			
ITALIJA	RIMSKA BOGINJA JEZE	RUSKI VLADARSKI NASLOV	VRV KONOP DEL KOL. DIRKE		VZHOD HAJDUKOV REPREZEN (SLAVIŠA)		HAIJDUKOV REPREZENTANT (DRAŽEN)	REČNI OTOKI	KAZALN. ZAIMEK			MLADA KRAVICA			
DVOJNI VOJUN V II. SVET. VOJNI				POTREBA PO PITJU					PREDLOG KEMIJSKI ELEMENT (AC)			TIBETAŠKO GOVEDO			
GOVORNIK				ROPARSKA PTICA						HRVATSKI NARODNI HEROJ (JOSIP)					JEZERO V SEV. ŠVEDSKI
MLAKA MLAKUŽA			DORE DALMATINSKO VINO	NAREKOVANJE IRIDIJ						OVINEK ZAVOJ OČAK OČANEC					
URUGVAJ	POKOPNA POSODA ŽARA	KRIMINAL. DEJANJE KMETOVALEC				KALIJ ZORA		KANON SLOVENSKO FILMSKO PODJETJE				OGLASNJE VRANE POSTAVA			
IGRALEC HAJDUKA REPREZENTANT												ŠESTANEK ZASEDANJE			
JUGOSL. RATNA MORNARICA			OLEG VIDOV	LOVSKI PLEN ZAIMEK								TONA MEDMET		ALUMINIJ LJUDSKA PRITRDIL.	
DALMATINSKO ŽENSKO IME			PRIPRAVA ZA VLIVANJE, LIJ		ZNAMENJE V HOROSKO PU RIMSKA 1000					HUDA BITKA PREČON					
LISTJE PRI REPI			NEPRAVI OČE OČUH			ZDRAVILNA PIJAČA				ŽUŽELKA KI BOLEČE PIČI				KEMIJSKI ZNAK ZA ŽNEPLO	